

Skupina Integrating Text & Literacy Research (InT&L) zahájila činnost v lednu 2020 a do konce roku 2022 bude zkoumat čtenářskou praxi dětí ve věku od 8 do 11 let navštěvujících 3. až 5. třídu českých základních škol. Na rozdíl od většiny dosavadních českých i zahraničních výzkumů orientovaných na dětské čtenářství se zaměřujeme na čtenářský prožitek, konkrétně vtělenou zkušenost s textem (*embodied experience*, Kuzmičová, 2012). Prožívání textu „celým tělem“ totiž podporuje rozvoj schopností hlubokého čtení (*deep reading*, Wolfová, 2020 [2018]), a tím i gramotnosti (Mol & Jolles, 2014). Orientací na čtenářský prožitek dílčím způsobem navazujeme na současnou tendenci transformovat výuku literatury z předmětu naukového v literární výchovu (Hník, 2014).

Výzkum InT&L hledá primárně odpověď na otázky, co spouští čtenářský prožitek z textu u dětí a jak děti čtení prožívají — jaké smysly do procesu čtení zapojují, když čtou s potěšením. Čtení je přitom chápáno jako proces odehrávající se mezi textem a čtenářem v určitém (mj. sociálním, Kuzmičová et al., 2018) prostředí a v souladu s tím je všem těmto složkám čtení věnována pozornost. Výsledky výzkumu mají dopomoci k vytváření strategií, jak vznik čtenářského prožitku u dětí podpořit: přispět ke zkvalitnění didaktické praxe na základních školách a vytvořit zpětnou vazbu pro nakladatelství, která připravují didaktické materiály pro hodiny českého jazyka a literatury.

Projekt stojí na dvou pilířích. Náš badatelský tým zaprvé vyvíjí anotační metodu, jejíž pomocí budou analyzovány vybrané texty, jež žáci na 1. stupni základních škol čtou (čítanky, referenční vzorek volnočasové četby). Zadruhé realizujeme smíšený kvalitativní výzkum dětského čtení v různých typech základních škol. Spojením těchto přístupů je pak možné zkoumat komplexní vztahy textů a čtenářů. Analýzou textů z hlediska toho, jaký mají potenciál vyvolávat u dětí vtělený prožitek (Carraciolo, 2018; Magyari et al., 2020), získáváme vhled do čtenářského procesu ve směru text → čtení. Ve školách pak prostřednictvím kreativních ohniskových skupin (Woodfall & Zezulková, 2016) a zúčastněných pozorování výuky zkoumáme tentýž proces ve směru čtení → text. Použití videotechniky nám přitom umožňuje vyhodnocovat jednak verbálně formulované postoje žáků, jednak sledovat, jak se jejich textové prožitky projevují v neverbálních aktivitách a neverbální komunikaci. Přístup žáků k textům a jejich fikčním světům je sledován nejen ve vztahu k tištěné knize, ale i v rámci jejich recepce dalších mediálních platforem a aktivní tvorby na nich založené.

Výzkum je financován programem PRIMUS, který podporuje zakládání mladých vědeckých týmů na Univerzitě Karlově. Zázemí transdisciplinárnímu týmu poskytuje Ústav českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a Institut komunikačních studií a žurnalistiky Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. Vedoucí Anežka Kuzmičová (FF UK) má dlouholeté zkušenosti s výzkumem čtení na pomezí humanitních, kognitivních a sociálních věd. Markéta Supa (FSV UK)

je odborníci na děti jakožto recipienti i producenty mediálních obsahů a s tím související oblast mediální gramotnosti. Jana Segi Lukavská (FF UK) se zabývá literaturou pro děti a mládež. Kamila Homolková (FF UK) se zaměřuje na komunikaci ve škole a rozvoj dětské verbální a neverbální komunikace. Výzkumnou asistenci zajišťuje Filip Novák (FF UK).

BIBLIOGRAFIE

- Caracciolo, M. (2018). Degrees of embodiment in literary reading: Notes for a theoretical model. In S. Csábi (Ed.), *Expressive Minds and Artistic Creations: Studies in Cognitive Poetics* (pp. 11–31). Oxford: Oxford UP.
- Hník, O. (2014). *Didaktika literatury: výzvy oboru. Od textů umělecké povahy k didaktice estetickovýchovného oboru*. Praha: Karolinum.
- Kuzmičová, A. (2014). Literary narrative and mental imagery: A view from embodied cognition. *Style*, 48(3), 275–293.
- Kuzmičová, A., Dias, P., Vogrinčič Čepič, A., Albrechtslund, A.-M. B., Casado, A., Kotrla Topić, M., Mínguez López, X., Nilsson, S. K., & Teixeira-Botelho, I. (2018). Reading and company: Embodiment and social space in silent reading practices. *Literacy*, 52, 70–77.
- Magyari, L., Mangen, A., Kuzmičová, A., Jacobs, A., & Lüdtke, J. (2020). Eye movements and mental imagery during reading of literary texts with different narrative styles. *Journal of Eye Movement Research*, 13(3), 3.
- Mol, S. E., & Jolles, J. (2014). Reading enjoyment amongst non-leisure readers can affect achievement in secondary school. *Frontiers in Psychology*, 5, 1214.
- Wolfová, M. (2020). *Čtenáři, vrať se: mozek a čtení v digitálním světě*. Trans. R. Hegedusová. Brno: Host.
- Woodfall, A., & Zezulková, M. (2016). What 'children' experience and 'adults' may overlook: Phenomenological approaches to media practice, education and research. *Journal of Children & Media*, 10(1), 98–106.

Jana Segi Lukavská | Ústav českého jazyka a teorie komunikace FF UK
<Jana.Lukavska@ff.cuni.cz>